

نوروز، هویت و مهاجران

نیوشا طیبی گیلانی
روزنامه نگار

در تداوم و پیوستگی تاریخی موجودیت سرزمین مادری مان، بیش از سلحشوری و جنگاوری و نظامی‌گری، عناصر فرهنگی دخیل بوده‌اند. نوروز، زبان و ادبیات فارسی و سنت‌های ملی و دینی، سبب ساخته‌شدن هویتی جمعی شد که به جمعیت ساکن در این جغرافیا معنای «ملت ایران» بخشید. ما به دلایل تاریخی، پیش از ملل دیگر با این مفهوم آشنا شدیم؛ مفهومی که گاه فراتر از مرزهای سیاسی ایران، شامل جمعیت‌هایی خارج از آن هم شده است. نوروز نه تنها از مولفه‌های اتحاد ملی و حفظ تمامیت ارضی ایران در چند سده گذشته بوده، بلکه همین امروز هم باعث اتحاد و یگانگی مهاجران پراکنده ایرانی و فارسی‌زبان در سراسر دنیا می‌شود. بعضی از منابع، آمار مهاجران ایرانی را هشت میلیون نفر تخمین می‌زنند. اگر مهاجران افغانستانی و تاجیکستانی را هم به این جمعیت اضافه کنیم، تعداد مهاجران فارسی‌زبان به رقمی چشمگیرتر هم می‌رسد.

این جماعت به خصوص ایرانی‌ها تمایل ندارند که مثل مهاجران چینی، عرب و هندی در کشورهای میزبان، محلات خاص خودشان را تشکیل بدهند. اساساً فرهنگ پارسی چنان گشودگی در آنها پدید آورده که کمتر با جامعه میزبان به تقابل می‌رسند تا بخواهند فضای خاص قومی و فرهنگی خودشان را برپا کنند. چیزی که در مهاجران عرب، پاکستانی، بنگلادشی و مانند آنها به وفور دیده می‌شود. در لندن و چندین شهر بزرگ مهاجرپذیر اروپایی، عرب‌ها و هندی‌ها و پاکستانی‌ها محلاتی خاص خودشان دارند که ظاهر و باطن‌اش را مثل شهرهای خودشان کرده‌اند. با لباس‌های محلی‌شان تردد می‌کنند و فروشگاه‌ها و غذاخوری‌های خودشان را دارند و حتی قوانین خود را اعمال می‌کنند.

ایرانی‌ها معمولاً در محلات شهرهای میزبان پراکنده‌اند، به قوانین جاری کشورها احترام می‌گذارند، میزبانان و رسانه‌ها غالباً از آنها به‌عنوان شهروندی نمونه، سخت‌کوش، تحصیلکرده، کارآفرین و خوش‌فکر یاد می‌کنند. با همه این صفات، با اینکه ایرانی‌ها محله و منطقه مخصوصی ندارند و با الزامات زندگی در کشورهای میزبان خود را وفق می‌دهند، اما نوروز کماکان به‌عنوان عنصری هویتی سبب پیوند بین آنان و حفظ زبان و فرهنگ ملی‌شان در مهاجرت شده است. امروز که نسل‌های سوم و چهارم ایرانیان در مهاجرت به دنیا آمده‌اند، نوروز بیش از گذشته به‌مثابه زنجیری محکم آنان را به سرزمین مادری‌شان متصل می‌کند. مهاجران ایرانی به‌رگز نوروز سخت‌پایند هستند، نه تنها این مراسم را برای خود برپا می‌کنند بلکه رسیدن بهار و زمان جشن نوروز اندک‌اندک برای جوامع میزبان هم اهمیت پیدا و دایره‌اش گسترش پیدا کرده است.

همین امسال من شاهد برگزاری نوروز در مادرید بودم. این جشن با صورتی بسیار محترمانه و افتخارآمیز و با شرکت شهروندان اسپانیایی برگزار شد. اگر چه زمان جشن دقیقاً منطبق با زمان تحویل سال در ایران نبود و چند روزی با آن فاصله داشت، اما تمام سنت‌های ایرانی در آن رعایت شد. برگزارکنندگان محترم برنامه سال‌هاست داوطلبانه کار فرهنگی پاکیزه و مقید به فرهنگ ایرانی را در مادرید به پیش برده‌اند و امروز مخاطبان متعددی از شهروندان کشور میزبان دارند که به ایران و فرهنگ و زبانش عشق می‌ورزند. عرض می‌کنم عشق می‌ورزند به این دلیل است که این جماعت یک ساعت تمام به برنامه ساز و آواز موسیقی ایرانی گوش سپردند و از چهره‌ها معلوم بود که حظ می‌برند. ساز و آوازی که کم‌کم خواندن و شنیدنش در آثار رسمی منتشر شده در کشور خودمان منسوخ شده و میراث‌دارانش در جیب داده‌اند به موسیقی بازاری پیوستند روی بیابورند. این ساز و آواز چنان تأثیری روی مخاطبان اسپانیایی‌زبان داشت که من خود شاهد بودم، چشم‌هایشان را می‌بستند و از صدای خواننده خوش‌الحان و نوازنی زیبایی که در شوشتری و اصفهان و ابوعطا نواخته می‌شد، لذت می‌بردند.

اگر بدین‌کم که فعالان این عرصه در روزگاری آغاز به کار کرده‌اند که مردم اسپانیا فرقی بین ایران و عراق - به‌دلیل شباهت تلفظ IRAN-IRAK در زبان اسپانیایی - نمی‌گذاشته‌اند، اهمیت کار آنها آشکار می‌شود. فعالیت‌های این چنین منحصراً به اسپانیا نیست و از استرالیا تا کالیفرنیا هر جا که جمعی ولو کوچک از ایرانی‌ها زندگی می‌کنند، نوروز را به‌مثابه امری هویتی پاس داشته‌اند.

۲۴ ساعت

۱۶

24 HOURS

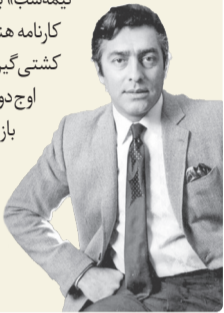
hammihanmedia@gmail.com
@Hammihanonline

تلفن روابط عمومی: ۰۰۸۸۷۴۹۳۰۰، تحریریه: ۰۰۸۸۷۳۵۲۹۱، آگهی‌ها: ۰۰۸۸۷۳۵۲۰۷، نشانی: خیابان شهید بهشتی، خیابان پاکستان، کوچه دوازدهم، پلاک ۱۸
لیتوگرافی و چاپ: هم‌میهن. تلفن چاپخانه: ۰۰۲۱۴۶۸۲۱۱۱۴، توزیع: نشر گستر امروز نوین. تلفن: ۰۰۲۱۰۶۱۹۳۳

چهره

آبرستاره سینمای پیش از انقلاب

علی بی‌غم «گنج قارون» یا سعید «سلطان قلبها» نه توصیفی از تمامیت یکی از آبرستاره‌های سینمای سال‌های پیش از انقلاب که تنها اشاره به بخشی از نقش‌های ماندگار اوست. محمدعلی فردین، متولد ۱۵ بهمن ۱۳۰۹ از سال ۱۳۳۸ وارد سینما شد اما نقطه عطف کارنامه کاری او که شهرتی فوق‌العاده برایش به ارمغان آورد، «گنج قارون» بود؛ فیلمی که در آن مانند همیشه، چنگیز جلیلود به جای فردین صحبت کرد و ایرج ترانه‌ها را خواند. برخی اشعار این فیلم هنوز هم که هنوز است در ادبیات عامه مردم جاری است. فردین اگر چه با «گنج قارون» به شهرت رسید اما ماندگارترین اثری که از خود در ذهن تماشاگران سینما به جا گذاشت «سلطان قلبها» بود. بازی در فیلم‌های «فردا روشن است» و «فریاد نیمه‌شب» به کارگردانی ساموئل خاچیکیان نقاط عطف کارنامه هنری این بازیگر، تهیه‌کننده، کارگردان سینما و کشتی‌گیر بودند. او که طی سال‌های ۱۳۴۱ تا ۱۳۴۷ در اوج دوران کاری خود بود، تنها فیلمی که پس از انقلاب بازی کرد «برزخی‌ها» (۱۳۶۱)، ساخته ایرج قادری بود. فردین ۱۸ فروردین ماه ۱۳۷۹ چشم از جهان فرو بست و طی تشییع جنازه‌ای بی‌سابقه در قطعه هنرمندان بهشت زهرا ی تهران به خاک سپرده شد.

افشاری، پژمان و رقفا

گیشه سینمای ایران بیست سال است که در تسخیر کمدی‌هاست

سینمای ایران (از نظر ریالی و نه تعداد بلیط) به حساب می‌آیند و بدین ترتیب، او را باید یکی از پولسازترین بازیگران حال حاضر سینمای ایران دانست؛ موقعیتی که رضا عطاران و جواد عزتی نیز در ادواری دیگر در همین زائر کمدی داشتند و اینک انگار دست به دست شده و رسیده به بهرام افشاری.

فرزاد نعمتی

خبرنگار گروه فرهنگ

همیشه کمدی‌ها بیشتر فروخته‌اند؟

پرسشی که شاید اینجا پیش بیاید این است که آیا وضعیت همیشه از همین قرار بوده و کمدی‌ها در سینمای ایران بیشتر از درام‌ها طرفدار داشته‌اند؟ شاید برای پاسخ بدین پرسش بد نباشد نگاهی انداخت به ده فیلم پر فروش دهه‌های اخیر. ده فیلم پر فروش دهه ۱۳۹۰ سینمای ایران عبارتند از: «هزارپا»، «شهر موشها ۲»، «آینه‌بغل»، «هفتاد سی»، «که از آنز ۱۴۰۳ به روی پرده آمده و در آن علاوه بر افشاری، هوتن شکیبا و الهه حصاری نیز حضور دارند البته هنوز به این تعداد تماشاگر نرسیده است و کمتر از ۶ میلیون نفر به تماشا می‌آمده‌اند. با این همه، حتی یک‌دهم چنین ارقامی نیز برای بسیاری از فیلم‌های کارگردانان مطرح هم به‌ارزویی دوری می‌ماند؛ حتی اگر اصغر فرهادی باشند.

پر فروش‌های دهه ۱۴۰۰

در سال گذشته در میان ده فیلم پر فروش سینمای ایران، ۸ فیلم کمدی بودند و فقط «مست عشق» ساخته حسن فتحی با بازی شهاب حسینی و پارسا پیروزفر و انیمیشن «بعبی قهرمان» توانستند جای در میان ده فیلم پر فروش سال بیابند. در همین سال کل فروش سینمای ایران ۱۹۰ میلیارد تومان بوده است. ۱۶ فیلم بین ۱۰ تا ۹۱ میلیارد فروخته‌اند و ۱۷ فیلم زیر ده میلیارد. سه فیلم حتی زیر ۱۰۰ میلیون تومان. آمار فروش سال ۱۴۰۲ نیز گویای سطره کمدی‌ها بر گیشه است. در این سال نیز در میان ۱۰ فیلم پر فروش، ۸ کمدی حضور دارند و انیمیشن «بچه‌زنگ» و «سه کام حبس» در رتبه‌های ۶ و ۹ قرار دارند. این دومی درامی اجتماعی است و دوبازیگر مطرح دارد: محسن تنابنده و پریناز ایزدیار. سال ۱۴۰۱ البته اوضاع اندکی متفاوت است. در این سال در میان ده فیلم پر فروش، فقط چهار فیلم کمدی «انفرادی»، «بخارست» و «سگ‌بند» و «دوربست» قرار دارد و فیلم‌هایی چون «املاقات خصوصی»، «علف‌زار»، «پسر دلفینی»، «تی‌تی»، «لوپتو» و «البلیق» نیز به جمع پر فروش‌ها راه یافته‌اند. با این همه، اینجانب توجه به میزان فروش فیلم‌ها و تفاوت معنادار تماشاگران کمدی‌ها با درام‌ها و انیمیشن‌ها نشان می‌دهد که در حالی که آن چهار کمدی ۶ میلیون تماشاگر داشته‌اند، کل تماشاگران شش فیلم دیگر به ۴ میلیون و ۷۰۰ هزار نفر نمی‌رسد. در سال ۱۴۰۰ نیز پر فروش‌ترین فیلم سال «دینامیت» ساخته مسعود اطیابی است با بازی پژمان جمشیدی و ساعد سهیلی که در رتبه دوم ۶۰۰ هزار بلیط آن خریداری شده است. فیلم بعدی «گشت ارشاد ۳» است با نزدیک به دو میلیون مخاطب. تعداد تماشاگران سومین فیلم اما عددی معنادار است: ۵۰۰ هزار نفر برای «قهرمان» اصغر فرهادی. این ارقام را مقایسه کنید برای نمونه با رقابت دیگر فیلم اصغر فرهادی، «جدایی نادر از سیمین» در سال ۱۳۹۰ با دو اثر کمدی پر طرفدار آن سال، «خراجی‌ها ۳» و «ورود آقایان ممنوع» که به ترتیب ۶ میلیارد و ۵۰۰ میلیون و ۵۰۰ میلیون فروختند. فیلم فرهادی سومین فیلم پر فروش سال ۱۳۹۰ شد، اما فاصله‌اش با رقابیش، چنین نجومی نبود و بیش از ۳ میلیارد تومان از گیشه درآمد داشت. در همان سال ۱۴۰۰ هفت فیلم پر فروش بعدی هم کمدی نیستند اما کل فروش این فیلم‌های غیر کمدی به ۵۰۰ میلیارد تومان نمی‌رسد، در حالی که «دینامیت» ۵۸ میلیارد و «گشت ارشاد ۳» ۴۲ میلیارد تومان به جیب زده‌اند. با این تفاسیر شاید بپرسید که چرا سینما به‌مدت‌هاست فروش فیلم‌های غیر کمدی دچار افت کرده و اگر‌های فراوان شده و در مقابل کمدی‌ها اغلب خوب می‌فروشد.

مرد هزار میلیاردی سینمای ایران

در لیست پر فروش‌های همین سال‌های اخیر با هم نام آثاری کمدی چون «هتل»، «تگزاس ۳» و «دینامیت» به چشم می‌خورد که یک پای ثابت بسیاری از آنها، پژمان جمشیدی است؛ بازیگری که حالا به اول لقب «مرد هزار میلیاردی سینمای ایران» نیز داده‌اند زیرا مجموع فروش ۱۶ فیلم کمدی او، به چیزی حدود ۸۵۰ میلیارد تومان بالغ می‌شود و اگر بر این مبلغ، فروش ۱۲۵ میلیاردی فیلم‌های درام جمشیدی نیز افزوده شود، آنگاه هزار میلیارد دیگر رقمی عجیب به نظر نمی‌رسد. جز این، ۷ فیلم جمشیدی، جزء ۲۰۰ فیلم پر فروش تاریخ

کتابخانه

درباره نوروز و خاستگاه آن

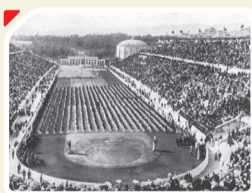
«نوروزنامه و رباعیات» عمر خیام نیشابوری، با ویرایش جعفر مدرس صادقی در ۱۴۴ صفحه و با قیمت ۱۸۵ هزار تومان توسط نشر مرکز منتشر شده است. «نوروزنامه و رباعیات» یکی از معدود رساله‌های فارسی به‌جامانده از حکیم عمر خیام نیشابوری، سیزدهمین کتابی است که از مجموعه «بازخوانی متون» نشر مرکز منتشر می‌شود. در این مجموعه، برجسته‌ترین متون ادبیات کلاسیک فارسی با فصل‌بندی و تدوین مجدد به‌صورتی عرضه شده‌اند که تمامیت و قمر اثر محفوظ بماند. ضمن اینکه ویرایش‌های جدید این مجموعه گزیده نیست و بازنویسی هم نیست، بلکه عین خود متن در برابر خواننده است و هیچ حرکتی در جهت ساده‌سازی و هیچ‌گونه اعمال سلیقه‌ای به منظور تعدیل زبان متن در کار نبوده است. «نوروزنامه و رباعیات» عمر خیام نیشابوری از مجموعه بازخوانی متون با ویرایش جعفر مدرس صادقی هم درباره نوروز و خاستگاه ایرانی آن است؛ آن هم به قلم خیام و هم درباره خود این دانشمند ایرانی نکاتی دارد و ویرایشی تازه از رباعیات عالم‌گیرش عرضه کرده است.

نوروزنامه و رباعیات
ویرایش: جعفر مدرس صادقی
انتشارات: مرکز

تاریخ

افتتاح المپیک آتن

ششم آوریل ۱۸۹۶ نخستین دوره رقابت‌های المپیک در آتن یونان افتتاح شد. این مسابقات را کمیته بین‌المللی المپیک که پیر و کوبرتن آن را بنیاد گذاشته شد، طراحی کرد و بدین ترتیب در رقابتی ۱۰ روزه،

۱۴ کشور و ۲۴۱ ورزشکار که همگی مرد بودند، حضور پیدا کردند. البته ۶۵ درصد ورزشکاران شرکت‌کننده از کشور یونان بودند. همچنین به‌جز تیم ایالات متحده آمریکا، همه شرکت‌کنندگان با اروپایی بودند یا در اروپا زندگی می‌کردند. در این مسابقات، میزبان بازی‌ها، با کسب ۴۶ مدال بیشترین تعداد مدال را به دست آورد، اما بیشترین مدال‌های طلا به آمریکایی‌ها رسید. موفق‌ترین ورزشکار این دوره نیز کارل شومان از کشور آلمان بود که موفق به کسب ۴ مدال طلا در دو رشته ژیمناستیک و کشتی فرنگی شد. ورزشگاه پاناتینیکو، میزبان اصلی این رقابت‌ها بود و در روز افتتاحیه در آن، نخست ولبعهد وقت یونان کنستانتین یکم سخنرانی کرد، سپس پدرش شاه جرج یکم افتتاح مسابقات را اعلام کرد و در نهایت سرود المپیک که آهنگ آن را اسپیرییدون ساماراس ساخته بود و متن آن را شاعر یونانی، کوسپیس پالاماس خلق کرده بود، توسط ارکستر و گروه کر ۱۵۰ نفری اجرا شد.

می‌کنند، چیزی هم از هنری به نام سینما باقی خواهد ماند یا نه؟